

RABOBANK: STOP VERWOESTEN, START VERGOEDEN

**SCHADECLAIM VOOR DE
BIJDRAGE VAN RABOBANK
AAN NATUURVERWOESTING
IN BRAZILIË: MINIMAAL
9,5 MILJARD EURO**

Leeswijzer bij het Profundo rapport: 'Rabobanks share in the Brazilian bill, accountable for € 9,5 billion to € 61 billion – *the follow up report*'

GREENPEACE

Samenvatting

Rabobank financierde tussen 2000 en 2023 op grote schaal sectoren die een groot risico vormen voor ontbossing en natuurverwoesting in Brazilië. Het gaat hierbij niet alleen om bijvoorbeeld de rundvleessector en de soja-industrie in Brazilië, maar ook om de Nederlandse vlees- en zuivelboeren die grootgebruiker zijn van Braziliaanse soja voor diervoeding. In juli 2023 berekende Profundo dat de totale milieu- en gezondheidsschade die gelinkt kan worden aan deze financiële diensten van Rabobank minimaal 66 en maximaal 459 miljard euro bedraagt. Dit betekent echter niet dat Rabobank de rekening voor dit hele bedrag toebedeeld moet krijgen. Er zijn namelijk veel meer spelers die hebben geprofiteerd van de schadelijke projecten en die dus ook verantwoordelijkheid dragen. In dit vervolgonderzoek ontwikkelde Profundo in opdracht van Greenpeace een rekenmethode om te berekenen welke schadeclaim direct aan Rabobank toekomt. Profundo toont aan dat Rabobank verantwoordelijk is voor minstens 9,5 miljard euro van de totale schade, in het ongunstigste scenario loopt die verantwoordelijkheid zelfs op tot 61 miljard euro.

De winst die Rabobank met deze financieringen maakte, zo'n 0,7 miljard euro, staat in schril contrast met de schade die ze hebben veroorzaakt. Uit dit onderzoek blijkt dat er geen verdienmodel is voor natuurverwoesting als de schade wordt doorberekend aan de veroorzakers van de schade.

© Victor Bravo / Greenpeace

De financiële dienstverlening (2000 - 2023) van Rabobank aan sectoren die een groot risico vormen voor natuurverwoesting en ontbossing in Brazilië zijn te linken aan minstens 66 miljard euro klimaat-, natuur- en gezondheidsschade. Dat berekende Profundo in eerder onderzoek dit jaar in opdracht van Greenpeace¹. In dit vervolgonderzoek is Profundo dieper gedoken in de vraag: "Hoeveel moet Rabobank redelijkerwijs betalen voor de aangerichte schade?"

Rabobank is namelijk niet de enige partij die verdient aan projecten die ontbossing en natuurverwoesting veroorzaken. Er zijn meer bedrijven in de keten, zoals supermarkten, vlees- en zuivelproducenten, boeren en handelaren, die geprofiteerd hebben van dezelfde Braziliaanse soja en vlees dat door Rabobank gefinancierd is². Uniek aan dit onderzoek is dat de rol van Rabobank is afgezet tegen de rol van deze ketenspelers. Op die manier wordt berekend welk deel van de totale maatschappelijke schade voor rekening van Rabobank komt.

1 € 0.7 billion in profits, € 66 billion in damages Rabobank's destructive financing of deforestation in Brazil Gerard Rijk, Ward Warmerdam, Barbara Kuepper 5 July 2023

2 De berekening is dus alleen op basis van de schade die te linken is aan de financiële diensten van Rabobank, en niet op de financiering van bijvoorbeeld de sojaboeren zelf of andere financiers.

Om tot een eerlijke berekening te komen onderzocht Profundo:

- De **winstverdeling** in de verschillende ketens: Hoe meer winst een bedrijf maakt, hoe groter de verantwoordelijkheid.
- De **mate van bewustzijn van de mogelijke milieu- en maatschappelijke schade** die gepaard kan gaan met de productie van soja en rundvlees: Hoe meer een bedrijf zich bewust is van de mogelijke milieu- en gezondheidsschade, hoe groter de verantwoordelijkheid.

In dit onderzoek is ook rekening gehouden met de zeer grote verschillen tussen verschillende ketens die bijdragen aan ontbossing en natuurverwoesting. Er wordt daarom onderscheid gemaakt tussen:

1. De **Nederlandse sojaketen**. Rabobank financiert de Nederlandse vlees- en zuivelsector die op grote schaal gebruik maakt van Braziliaanse soja voor diervoeding;
2. De **Braziliaanse sojaketen**. Rabobank financiert de soja-industrie in Brazilië. Deze soja wordt gebruikt over de hele wereld, inclusief in Brazilië zelf;
3. De **Braziliaanse rundvleesketen**. Rabobank financiert grote veehouderijen in Brazilië.

Op basis van deze verschillende factoren is Profundo tot een eerlijke verdeelsleutel gekomen voor de schade die te linken is aan de financiële diensten van Rabobank. Hieronder worden de verschillende stappen in de verdeelsleutel toegelicht.

Verschillende mate van bewustzijn in de ketens

In de Nederlandse soja- de Braziliaanse soja- en de Braziliaanse rundvleesketen zijn verschillende schakels te onderscheiden: van kleine Braziliaanse boeren tot internationale banken en van middelgrote soja-handelaren tot eierverpakkingsbedrijven en alles daar tussenin. Al deze schakels zijn zich in meerdere of mindere mate bewust van de milieu- en klimaat- en gezondheidsschade die door hun product wordt veroorzaakt. Het niveau van het bewustzijn hangt af van de mate van toegang tot de juiste informatie³ over de schadelijke effecten. Profundo stelt dat bijvoorbeeld kleine boeren in Brazilië zich weinig tot niet bewust zijn van de schade, terwijl een grote internationale bank als Rabobank toegang heeft tot alle laatste wetenschappelijke onderzoeken en geacht kan worden volledige kennis te hebben over de impact van de dienstverlening.

³ In bijvoorbeeld het Greenpeace Rapport: Sporen van Criminele soja (2006) wordt verwezen naar diverse misstanden die plaatsvonden rond de eeuwwisseling. Ditzelfde rapport verwijst naar diverse onderzoeken naar de schadelijke gevolgen van de oprukkende Braziliaanse sojateelt van voor of rondom 2000. Zie: <https://www.greenpeace.org/static/planet4-netherlands-stateless/2018/06/sporen-van-criminele-soja.pdf>. Of dit rapport uit 2001: <https://www.jstor.org/stable/44521676>

© Edmilson Aguiar

Mate van verantwoordelijkheid van de Rabobank in de verschillende ketens

Profundo berekende dat 11,8% van de totale winst van de Nederlandse sojaketen toekomt aan Rabobank. Andere partijen die winst hebben gemaakt zijn onder andere boeren, supermarkten en slachterijen. Profundo bracht in kaart in hoeverre de verschillende schakels in deze keten zich bewust waren van de schade die de soja-industrie veroorzaakt. Een Nederlandse boer zal minder kennis hebben dan bijvoorbeeld Rabobank of een Albert Heijn. Daarom heeft Profundo een correctie toegepast op de winstverdeling voor de verschillende niveaus van bewustzijn. De verantwoordelijkheid van de Rabobank stijgt hierdoor met ruim 2% tot 13,9%, omdat Rabobank volledig bewust was van de schadelijke effecten van haar investeringen in de soja-industrie. Dit komt voor Rabobank in het minimale scenario neer op een schadebedrag van 784 miljoen euro tot ruim 4,2 miljard euro in het maximale scenario (zie tabel 1).

In de Braziliaanse sojaketen komt 8,9% van de totale winst toe aan Rabobank. Maar in deze keten zitten ook veel ketenspelers die veel minder bewust waren van de schadelijke gevolgen van de Braziliaanse sojateelt. Denk bijvoorbeeld aan kleine winkels in landen buiten West-Europa waar nauwelijks publieke discussie is gevoerd over de problemen van ontbossing door

sojateelt. Deze ketenspelers dragen dus minder verantwoordelijkheid voor de aangerichte schade dan Rabobank, die wel volledig bewust moet zijn geweest van de gevolgen van hun diensten voor klimaat, natuur en de gezondheid van mensen. Het percentage van de aangerichte schade, waarvoor Rabobank verantwoordelijk gehouden kan worden, schiet daardoor omhoog naar 22,9% van de totale schade. Het gaat dan om minimaal 4,8 miljard euro, en maximaal bijna 26 miljard, als je uitgaat van een maximale schadeberekening waarbij ook de toekomstige kosten van de schade worden meegerekend.

In de Braziliaanse rundvleesketen die de bank financiert heeft de Rabobank 6,0% van de totale winst opgestreken. Profundo berekende dat met de correctie voor bewustzijn de bank verantwoordelijk is voor 9,8% van de schade. Dat betekent dat de Rabobank verantwoordelijk is voor minimaal 3,9 miljard euro en maximaal 30,9 miljard euro.

De totale schade in de bovenstaande 3 ketens waar de Rabobank volgens Profundo verantwoordelijk voor kan worden gehouden is dus minstens 9,5 miljard euro. Als je uitgaat van een schadepost, die ook de kosten meeneemt van de huidige schade in de toekomst, komt het bedrag zelfs uit op 61 miljard euro.

TABEL 1: TOTALE SCHADE VS GEWOGEN SCHADE

€ miljoen	Nederlandse sojaketen	Braziliaanse sojaketen	Braziliaanse rundvleesketen	Totaal
Totale schade gelinkt aan de investeringen van Rabobank				
Minimale scenario	5,630	21,022	39,374	66,025
Maximale scenario	30,277	113,027	315,529	458,834
Gewogen schade toegekend aan Rabobank				
Minimale scenario	784	4,804	3,866	9,455
Maximale scenario	4,219	25,830	30,982	61,031

Niet alles kan een prijskaartje krijgen

Niet alle kosten die gepaard gaan met klimaatopwarming, natuurverwoesting en mensenrechtenschendingen zijn in de berekeningen van Profundo meegenomen. Verlies van cultuur door het verliezen van de natuurlijke leefomgeving is moeilijk in geldwaarde uit te drukken. Ook de kosten van geweld tegen Inheemse groepen en lokale gemeenschappen, wat gepaard gaat met natuurverwoesting, zijn niet meegenomen. Daarnaast is er in de rekenmethodes geen prijskaartje gehangen aan de intrinsieke waarde van natuur. De werkelijke kosten zijn dus hoger dan wat in dit rapport is berekend.

Wat moet er nu gebeuren

Om een einde te maken aan ontbossing en natuurverwoesting en de slachtoffers te compenseren moeten er zo snel mogelijk twee dingen gebeuren:

- 1** Er moet per direct een einde komen aan financiële dienstverlening van Rabobank en andere financiële instellingen aan landbouwactiviteiten die milieu- en klimaat- en gezondheidsschade veroorzaken.
- 2** Rabobank en andere financiële instellingen moeten gaan betalen voor de reeds veroorzaakte schade die het gevolg is van hun dienstverlening in het heden en uit het verleden.

Vrijwillige toezeggingen zijn onvoldoende

Wij willen dat Rabobank verantwoordelijkheid neemt en per direct stopt met het leveren van financiële diensten aan sectoren die bijdragen aan natuurverwoesting en ontbossing.

Helaas is de afgelopen decennia keer op keer gebleken dat vrijwillige toezeggingen en beloftes van bedrijven en financiële instellingen om ontbossing te stoppen onvoldoende werken. Er is in juni 2023 een baanbrekende Europese wet aangenomen die ontbossingsvrije ketens verplicht stelt: de European Deforestation Regulation (EUDR). Bedrijven mogen alleen nog sojavoer, rundvlees, cacao, koffie, rubber, hout of palmolie

op de EU markt verkopen, als deze producten gegarandeerd ontbossingsvrij zijn. Deze wet geldt alleen niet voor financiële instellingen. Producten die vanaf 2025 niet op de EU-markt verkocht mogen worden, mogen dan nog wel door Rabobank worden gefinancierd. Dat is niet eerlijk en niet logisch.

Daarom roepen wij de Nederlandse overheid op om zich hard te maken voor Europese wetgeving die Europese geldstromen naar natuurverwoesting gaat verbieden. Daartoe is nu een kans; in het vervolg op de EUDR moet de Europese Commissie binnen twee jaar met een plan komen om deze verwoestende financiering te stoppen.

Loss and damage

Landen en mensen in het globale zuiden hebben steun nodig bij het tegengaan van de ergste gevolgen van klimaatopwarming en natuurverwoesting, zoals droogte, overstromingen en onvoorspelbaar weer. Want juist die mensen en landen die het minste hebben bijgedragen aan de klimaatcrisis en natuurverwoesting, worden het hardst geraakt door de gevolgen ervan. Tijdens de laatste klimaatconferentie in Egypte (CoP27) hebben landen met elkaar afgesproken dat er een internationaal Loss and Damage fonds moet komen voor kwetsbare landen. Rijke, ontwikkelde landen erkennen hiermee hun verantwoordelijkheid voor de schade die ze hebben veroorzaakt.

Het is niet meer dan logisch dat bedrijven en financiële instellingen die jarenlang winst maakten ten koste van natuur en milieu zoals Rabobank, hun verantwoordelijkheid ook erkennen en gaan meebetalen om de aarde voor iedereen leefbaar te houden.

Systeemfout

Dit rapport is slechts één van de vele rapporten die uitwijzen dat (Europese) geldstromen bijdragen aan klimaat-, natuur- en gezondheidsschade wereldwijd. Om de huidige klimaat- en natuurcrisis niet verder te verergeren en de extreme gevolgen ervan zoveel mogelijk te beperken, is radicale hervorming van de financiële sector noodzakelijk.

GREENPEACE

Greenpeace is een onafhankelijke, internationaal opererende milieuorganisatie die zich inzet voor een groene, vreedzame planeet. We zijn mensen met een missie. Met en namens miljoenen wereldverbeteraars gaan we de confrontatie aan met grote bedrijven en overheden. Samen hebben we de kracht, kennis en het lef om grote milieuproblemen bij de wortels aan te pakken. Samen maken we het verschil.

Foto cover: © Fábio Nascimento / Greenpeace

© september 2023 - Stichting Greenpeace Nederland

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

0800 422 33 44

info@greenpeace.nl

www.greenpeace.nl

KvK nummer: 41198809

